

Stockholm, 2024.04.25

Remissvar på betänkandet Ordning och reda – förstärkt och tillförlitlig byggkontroll (SOU 2023:70)

Sveriges Arkitekter är ett fackförbund och en intresseorganisation som driver Sveriges arkitekters gemensamma frågor – från studietiden och genom hela yrkeslivet. Vi står upp för arkitekternas arbetsvillkor och driver kårens intressen för att åstadkomma vackra, hållbara och välfungerande livsmiljöer. Vi har över 14 000 medlemmar och ansluter cirka 90 procent av alla yrkesverksamma arkitekter i Sverige.

Sveriges Arkitekter är positiva till en förstärkt och tillförlitlig byggkontroll

Sveriges Arkitekter är positiva till att föreslagna regeländringar som syftar till att förhindra brister i byggnadsverk som leder till olyckor. Ett kontrollsystem som bygger på hur projektering, byggande och förvaltning utförs i praktiken och hänger ihop över tid är centralt för att kunna fånga upp byggtekniska brister och därmed förhindra olyckor.

Det är värdefullt att utredningen lyfter betydelsen av kompetensbrist och tidspress i byggprojekt som orsakar till byggfel uppkommer.

Byten av sakkunnig bör granskas särskilt

Vi anser att det är bra att utredningen landat i att det är personer och inte företag som ska vara sakkunniga. Det är samtidigt kritiskt att de personer som axlar ansvaret också ges rimliga förutsättningar i form av tid, mandat och förtroende att utföra sitt uppdrag.

Att byta ut ansvarig arkitekt och certifierad kompetens i ett byggprojekt bör vara en varningssignal till byggnadsnämnden att noggrant följa upp anledningen och säkerställa att bytet inte är en manöver från en mindre nogräknad byggherre för att undgå kritisk granskning och byggkontroll. Byten av nyckelkompetenser utan vare sig kunskapsöverföring eller fungerande egenkontroll medför kraftigt förhöjd risk för allvariga byggfel, kvalitetsbrister och tillbud.

Vi föreslår därför att föreslagna 10 kap. 8 b § förstärks med en möjlighet och ett ansvar för byggnadsnämnden att granska skälen till ett byte av sakkunnig.

Positiva bieffekter för klimatet och arkitekturen

Utöver att risken för allvarliga olyckor minskar med förslagen vill vi lyfta två positiva bieffekter som kan komma av förslaget.

Dels är det positivt att kontrollen i projekteringskedet möjliggör att det som byggs, byggs rätt från början och därmed minskar resursslöseriet och klimatpåverkan från branschen. Det gäller både vid minimerande av byggfel i byggskedet och förvaltningskedet.

Dels är det positivt att så långt möjligt undvika ändringar sent i byggprocessen eller i förvaltningskedet även med hänsyn till byggnaders arkitektur. Ett synligt bärverk, exempelvis en limträkonstruktion, kan ha stor betydelse för rummets upplevda form. Att i efterhand gå in och stärka upp en sådan konstruktion kan riskera att de arkitektoniska värdena försämras – så mycket bättre att den ursprungliga konstruktionen då är rätt beräknad och utförd från början. Att åtgärda befintliga, brandfarliga fasadsystem är ett annat exempel där gestaltning, byggtekniska förutsättningar och kontrollsystem måste samverka.

Underhåll i regelverket

Vi är särskilt positiva till att underhåll lyfts in i plan- och bygglagens portalparagraf (1 kap. 1 § PBL) och att skötselkravet utökas.

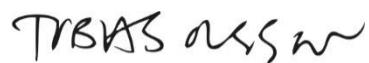
Betydelsen av underhåll av byggnader har under lång tid varit styvmoderligt behandlat i politiken och i implementering i regelverket till förmån för fokus på nyproduktion. Med hänsyn till den stora klimatpåverkan byggande och byggnader har är det därför också viktigt att underhåll omfattas av portalparagrafen. Det blir en tydlig markering av underhållets betydelse.

Övriga systembrister

Vid sidan av Bygghälsöversynens genomförda uppdrag arbetar Boverket med att ta fram nya byggföreskrifter. Vi är mycket oroad då Boverkets föreslagna regelmodell öppnar upp för lösningar som inte bygger på fackkunskap och inte är tillförlitligt verifierade och därmed direkt ökar risken för allvarliga personskador. Så som Sveriges kommuner och regioner framfört öppnar regelmodellen också upp för den organiserade brottsligheten, vilket direkt underminerar möjligheterna för just en tillförlitlig byggkontroll.

Plan- och byggregelverket bör ses som en helhet – från lag till föreskrift – och vi uppmanar därför regeringen att ge Boverket direktiv att avbryta arbetet med de nya byggreglerna i dess nuvarande inriktning.

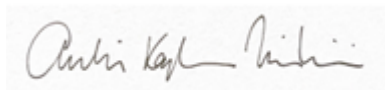
Att Boverkets arbete med byggreglerna också bör avbrytas av andra skäl har vi delgett Boverket i våra remissvar. De signaler vi fått av Boverket tyder tyvärr på att de ämnar gå vidare med sitt senast remitterade förslag. Vi ser oss därför nödgade att uppmärksamma regeringen på den omfattande kritik som framförts av många aktörer, däribland av oss.

Tobias Olsson
Förbundsdirektör

Margareta Wilhelmsson
Samhällspolitisk chef

Anki Kaplan Wikström
Samhällspolitisk utredare

Bilaga: Sveriges Arkitekters remissvar till Boverket beträffande extraremiss av byggreglerna.